18.10.2022

Ympäristövaliokunnalle

HE 140/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Ympäristövaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Valtiovarainministeriö pitää esityksen tavoitteita kannatettavina tietovarantojen yhteentoimivuuden edistämisen sekä tiedon avoimuuden ja digitalisaation edistämisen näkökulmasta. Valtiovarainministeriö esittää kuitenkin alla muutamia huomioita esityksestä.

Jatkovalmistelussa on tarkennettu arviota ehdotetun sääntelyn tiedonhallinnan muutosvaikutuksista, mitä valtiovarainministeriö pitää hyvänä. Esitetty arvio on kuitenkin edelleen varsin yleistasoinen. Huomioiden, että tietojärjestelmäkokonaisuus ja esitettävä sääntely ovat kehittyneet valmistelun aikana, on syytä varmistaa, että hankkeen aikana tehdyt arvioinnit ovat ajan tasalla ja palvelevat sekä päätöksentekoa että toimeenpanoa. Toimeenpanon aikana on tämän lisäksi tarpeen seurata vaikutuksia ja kiinnittää erityistä huomiota tiedonhallinnan järjestämiseen.

Esityksessä on käsitelty verrattain vähän Suomen ympäristökeskukselle esitettäviä uusia tehtäviä, sekä arvoitu muutosta joka siihen uuden tehtäväkokonaisuuden johdosta kohdistuu viranomaisorganisaationa. Toimeenpanon onnistumiseksi on kiinnitettävä huomiota myös siihen, miten uuden tehtäväkokonaisuuden edellyttämä osaaminen voidaan varmistaa muutosvaiheessa.

Vaikka vaikutusarvioita on esityksen mukaan tarkennettu, on kuntatoimijoille aiheutuvat kustannusvaikutukset valtiovarainministeriön käsityksen mukaan edelleen arvoitu esityksessä liian pieniksi suhteessa asetettaviin uusiin velvollisuksiin. Muutoksilla on merkittäviä vaikutuksia erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin muun muassa henkilöstöresurssien ja osaamisen riittävyyden näkökulmasta. Todellisen, välilliset kustannukset huomioivan kokonaisuuden arviointi luotettavalla tavalla on erittäin vaikeaa ja kokonaiskuva kuntavaikutuksista on vaikeasti hahmottuva.

Valtiovarainministeriö painottaakin, että muutoksen yhteydessä tulee ottaa huomioon eri kokoisten ja eri tilanteessa olevien kuntien mahdollisuudet toteuttaa esityksessä säädetyt tehtävät ja velvoitteet. Valtiovarainministeriö pitää myös tärkeänä, että lainsäädännön vaikutusten kustannustasoa seurataan toimeenpanovaiheessa yhdessä eri toimijoiden, erityisesti erilaisessa digivalmiudessa olevien kuntien kanssa. Tietojen toimittaminen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään olisi kunnille uusi laissa säädetty tehtävä. Esityksen mukaan tarkoituksena on, että valtion talousarviosta korvataan kunnille ja maakuntien liitoille uudistuksen aiheuttamat kustannukset. Valtiovarainministeriö painottaa huolehtimaan rahoitusperiaatteen mukaisesti siitä, että uusien lainsäädännössä säädettävien tehtävien tai tehtävämuutosten osalta toteutukseen varataan täysimääräinen valtion rahoitus.

Vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja vuosia 2023–2026 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy yhteensä 3 miljoonaa euroa (sisältäen käsittelytehtävät) kohdennettavaksi kunnille ja maakuntien liitoille

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
kirjaamo.vm@gov.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
registratorskontoret.fm@gov.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

uusien digivelvoitteiden aiheuttamien muutoskustannusten korvaamiseen. Talousarvioesityksen määrärahamomentin (35.20.35) mukaan avustuksia myönnettäisiin enintään 60 000 euroa kuntaa tai 10 000 euroa maakunnan liittoa kohden.

Vuosien 2020–2022 talousarvioihin ja vuoden 2023 talousarvioesitykseen sisältyy yhteensä 19,9 miljoonaa euroa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän investointikustannuksiin talousarviomomentille 35.20.04. Tietojärjestelmän ylläpitokustannukset eivät tässä vaiheessa sisälly julkisen talouden suunnitelmaan, vaan ylläpitokustannuksista linjataan tulevan julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä. Valtiovarainministeriö pitää tältä osin tärkeänä, että mikäli rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ansiosta eräiltä virastoilta säästyy kustannuksia, tulisi nuo säästöt käyttää ylläpitokustannusten osittaiseen kattamiseen.

Esityksessä viitataan rakentamislaista annettuun hallituksen esitykseen (HE 139/2022 vp) ja siihen, että jatkossa rakentamislupatiedot toimitettaisiin väestötietojärjestelmän sijaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Valtiovarainministeriö tarkentaa selvyyden vuoksi, että rakentamislakia koskevaan esitykseen tai nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen ei sisälly sääntelyä, joka poistaisi väestötietolakiin sisältyvän kunnan velvoitteen ilmoittaa tiedot väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjälle tai vastaavasti väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjän oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä tietoja kunnilta. Käytännössä kunta voisi kuitenkin täyttää velvoitteensa RYTJ:n kautta, jolloin tietoja ei tarvitsisi toimittaa kahteen kertaan. Muutoksen yksityiskohtia on kuvattu erikseen esityksen viranomaisvaikutuksissa.

Lainsäädäntöneuvos Maarit Huotari